

Yemen trước ngưỡng cửa của một biến động địa chính trị

Bởi Frank , 7 Tháng 10 2026

Yemen trước ngưỡng cửa của một biến động địa chính trị

Từ Taiz và Bab al-Mandab đến Riyadh: cách một cuộc chiến bị lãng quên một lần nữa đe dọa cán cân quyền lực ở Trung Đông

Bởi Frank Dumon

Cuộc chiến ở Yemen một lần nữa leo thang thành một cuộc xung đột có thể gây hậu quả vượt xa biên giới quốc gia này. Quanh Taiz và dọc bờ Biển Đỏ, cuộc đấu tranh giành quyền tiếp cận Bab al-Mandab đã trở nên gay gắt hơn, trong khi đối đầu quân sự ngày càng đi kèm với một cuộc chiến thông tin khiến các tuyên bố về tình hình chiến trường rất khó được kiểm chứng độc lập. Một cuộc phỏng vấn mới

với nhà bình luận Yemen **Hussein Al-Bukhaiti** bác bỏ những báo cáo ban đầu về một bước đột phá mang tính quyết định của các lực lượng được Ả Rập Xê Út hậu thuẫn gần Bab al-Mandab và mô tả một cuộc phản công mà theo ông đã bị chặn đứng sau một đợt tiến quân hạn chế. Lời kể của ông cũng làm nổi bật những thay đổi trên chiến trường: việc sử dụng ngày càng nhiều máy bay không người lái FPV, các cuộc tấn công bằng tên lửa và UAV nhằm vào cơ sở quân sự và năng lượng của Ả Rập Xê Út, những nguy cơ mới đối với cơ sở hạ tầng dân sự ở Yemen và các cảnh báo liên quan đến không phận Ả Rập Xê Út. Khi những tuyên bố này chưa được xác nhận độc lập, chúng cần được quy rõ cho nguồn đưa ra. Tuy nhiên, câu hỏi trung tâm vẫn không thay đổi: liệu ưu thế quân sự thông thường áp đảo có thể được chuyển hóa thành quyền kiểm soát lãnh thổ và chính trị bền vững trước một đối thủ đã thích nghi qua hơn một thập kỷ chiến tranh hay không?

Một cuộc chiến chưa bao giờ thực sự kết thúc

Yemen đã là chiến trường của một trong những cuộc chiến phức tạp nhất ở Trung Đông trong hơn mười năm. Cuộc khủng hoảng hiện tại không thể được hiểu nếu không quay trở lại năm 2014 và 2015. Vào tháng 9 năm 2014, người Houthi, những người tự gọi mình là **Ansar Allah**, đã chiếm được thủ đô Sanaa. Phong trào này ra đời ở tỉnh Saada phía bắc và có nguồn gốc lịch sử từ cộng đồng Zaydi ở miền bắc Yemen.

Điều ban đầu chỉ là một phong trào khu vực và tôn giáo-chính trị đã phát triển qua các cuộc xung đột liên tiếp với chính quyền trung ương thành một thế lực quân sự và chính trị được tổ chức tốt. Quá trình chuyển đổi chính trị được hình thành sau Mùa xuân Ả Rập năm 2011 dần dần sụp đổ. Tổng thống Abd Rabbuh Mansour Hadi cuối cùng đã mất quyền kiểm soát Sanaa và chạy trốn về phía nam. Vào ngày 26 tháng 3 năm 2015, một liên minh quốc tế do Ả Rập Xê Út lãnh đạo đã bắt đầu can thiệp quân sự để hỗ trợ chính phủ của Hadi.

Ban đầu có vẻ như đây là một cuộc chiến có thể được giải quyết nhanh chóng. Ả Rập Xê Út sở hữu máy bay chiến đấu hiện đại của Mỹ và châu Âu, vũ khí chính xác, nguồn lực tài chính khổng lồ và sự hỗ trợ của nhiều quốc gia Ả Rập. Ngược lại, người Houthi đến từ một trong những quốc gia nghèo nhất thế giới. Nhưng chiến thắng nhanh chóng được mong đợi đã không đến. Hơn một thập kỷ sau, Ansar Allah vẫn tồn tại.

Phong trào kiểm soát Sanaa và một phần lớn khu vực đông dân cư ở phía bắc và phía tây Yemen, đồng thời đã xây dựng một kho vũ khí tên lửa và máy bay không người lái có thể tấn công các mục tiêu cách xa hàng trăm km. Liên Hợp Quốc mô tả cách cuộc can thiệp quân sự năm 2015 diễn ra sau thất bại của quá trình chuyển đổi chính trị và cách những năm chiến tranh tiếp theo gây ra hàng nghìn thương vong dân sự,

thiệt hại cơ sở hạ tầng khổng lồ và tình trạng khẩn cấp nhân đạo. Chỉ riêng điều đó đã khiến Yemen trở thành một nghiên cứu điển hình đáng chú ý về chiến tranh bất đối xứng hiện đại. Nhưng vào năm 2026, vấn đề không còn chỉ là ai kiểm soát Yemen. Các bên đặt cược đã trở nên lớn hơn nhiều.

Taiz: cuộc chiến một lần nữa chuyển động

Sự leo thang hiện tại tập trung một phần quanh **Taiz**, một trong những thành phố lớn nhất và có tầm quan trọng chiến lược nhất của Yemen. Taiz nằm ở một ngã tư quan trọng. Từ khu vực này, các con đường dẫn đến Aden ở phía nam, đến bờ biển phía tây và Bab al-Mandab, và đến vùng cao nguyên trung tâm. Do đó, ai kiểm soát các trục giao thông quanh Taiz sẽ có một lợi thế quân sự quan trọng. Vào đầu tháng 10, Ansar Allah đã đạt được những bước tiến lãnh thổ quan trọng trong tỉnh. Một tuyến tiếp tế quan trọng đã bị cắt đứt và áp lực quanh thành phố tăng mạnh. Reuters đưa tin vào ngày 5 tháng 10 rằng người Houthi đã thực sự cô lập thêm Taiz, trong khi quân chính phủ đã chiếm lại một số khu vực ở nơi khác.

Tình hình minh họa mức độ năng động của

mặt trận hiện tại. Trong khi Ansar Allah giành được lãnh thổ quanh Taiz, các lực lượng Yemen được Ả Rập Xê Út hậu thuẫn dọc theo Biển Đỏ lại cố gắng đạt được điều hoàn toàn ngược lại. Kết quả không phải là một cuộc tiến công tuyến tính đơn giản của một bên, mà là một cuộc chiến trong đó cả hai phe đồng thời tiến hành các cuộc tấn công trên nhiều mặt trận khác nhau. Tuy nhiên, đối với nhà phân tích địa chính trị **Pepe Escobar**, Taiz không chỉ là một mục tiêu chiến thuật. Trong cuộc trò chuyện được cung cấp, ông coi trận chiến giành Taiz là một phần của một kế hoạch chiến lược lớn hơn nhiều của Ansar Allah. Theo ông, phong trào đang cố gắng từng bước đưa các trung tâm chính trị và kinh tế quan trọng nhất của Yemen vào tầm kiểm soát của mình.

Lập luận của ông đại khái như sau: trước tiên là bờ biển phía tây và quyền tiếp cận Bab al-Mandab, tiếp theo là Taiz, sau đó là Marib và cuối cùng là cán cân quyền lực ở phía nam. Kịch bản đó chắc chắn chưa hoàn thành vào thời điểm này. Thậm chí ngược lại: cuộc phản công ngày 5 tháng 10 đã cho thấy thế chủ động quân sự có thể nhanh chóng đổi bên. Nhưng Escobar đã chạm đến một điểm cơ bản. Cuộc chiến không chỉ là về lãnh thổ. Đó là về các **kết nối**. Ai kiểm soát các con đường, cảng biển, mỏ dầu và eo biển cuối cùng sẽ quyết định thực thể chính trị nào có thể tồn tại

về mặt kinh tế.

s của thương mại thế giới

Đó là lý do tại sao trận chiến giành **Bab**

al-Mandab có thể còn quan trọng hơn cả trận chiến giành Taiz. Tên gọi này theo nghĩa đen có nghĩa là “Cổng Nước Mắt”. eo biển nằm giữa Yemen ở một bên và Djibouti cùng Eritrea ở bên kia. Nó nối Biển Đỏ với Vịnh Aden, và qua đó nối Kênh đào Suez với Ấn Độ Dương. Các tàu đi lại giữa châu Á và châu Âu thường sử dụng hành lang này, bao gồm một phần quan trọng của vận tải container và năng lượng.

Khi Bab al-Mandab trở nên nguy hiểm, tàu thuyền có thể buộc phải đi vòng qua Mũi Hảo Vọng. Điều đó đồng nghĩa với thêm hàng nghìn kilômét, tiêu thụ nhiều nhiên liệu hơn, thời gian giao hàng dài hơn, phí bảo hiểm cao hơn và cuối cùng là chi phí cao hơn. Vì vậy Yemen sở hữu một thứ không được phản ánh trong các thống kê kinh tế truyền thống: **quyền lực địa lý**.

Những cuộc giao tranh mới nhất cũng cho thấy việc xác lập một bức tranh đáng tin cậy về tình hình quân sự khó khăn đến mức nào. Các nguồn được Ả Rập Xê Út hậu thuẫn và các nguồn gần với chính quyền Yemen được quốc tế công nhận ban đầu mô tả cuộc tấn công dọc Biển Đỏ như một bước tiến quan trọng về phía Mocha và Bab al-Mandab. Tuy nhiên, trong cuộc phỏng vấn mới, **Hussein Al-Bukhaiti bác bỏ việc đã xảy ra một bước đột phá mang tính quyết định**. Theo lời ông, các lực lượng được Riyadh hậu thuẫn chỉ tiến được một quãng hạn chế về phía khu vực Dhubab dưới sự yểm trợ không quân mạnh, trước khi quân tiếp viện Yemen cùng UAV và tên lửa đẩy lùi họ. Các tuyên bố của ông về phạm vi lãnh thổ chính xác, thương vong và quy mô giao tranh không phải tất cả đều có thể được xác minh độc lập và vì thế phải được xem là lời kể từ một nguồn gần với một bên tham chiến.

Sự phân biệt này rất quan trọng. Chiếm được một con đường, một cao điểm hay một vị trí ven biển trong một cuộc tấn công không đồng nghĩa với việc thiết lập quyền kiểm soát lâu dài đối với Bab al-Mandab hoặc cắt đứt vĩnh viễn các tuyến tiếp tế của đối phương. Những tường thuật trái ngược tự chúng cũng là một phần của cuộc chiến: mỗi bên đều tìm cách trình bày các chuyển động chiến thuật như bằng chứng về một xu thế chiến lược.

Hơn nữa, việc mất một dải bờ biển nhất định không nhất thiết loại bỏ mối đe dọa đối với hàng hải. Tên lửa và UAV không cần phải được phóng ngay từ bờ biển. Ngay cả từ những vị trí sâu hơn trong đất liền, Ansar Allah vẫn có thể duy trì khả năng đe dọa các mục tiêu trên biển. Vì vậy Bab al-Mandab không chỉ là vấn đề lãnh thổ mà còn là vấn đề công nghệ, hậu cần và chiến lược.

Một trăm máy bay chiến đấu chống lại một đội quân du kích

Quy mô phản ứng của Ả Rập Xê Út cho thấy Riyadh đánh giá tình hình nghiêm trọng đến mức nào. Các báo cáo trước đó đã mô tả một chiến dịch không kích quy mô rất lớn với nhiều phi vụ và nhiều mục tiêu bị tấn công. Trong cuộc phỏng vấn gần đây hơn, Al-Bukhaiti mô tả một giai đoạn oanh kích đặc biệt dữ dội và tuyên bố rằng khoảng **400 cuộc không kích** đã được thực hiện trong một khoảng thời gian ngắn. Con số cụ thể này chưa được xác lập độc lập và phải được hiểu là lời kể của ông chứ không phải một tổng số đã được xác nhận.

Tuy nhiên, vấn đề quân sự rộng hơn là rõ ràng. Ưu thế trên không có thể làm gián đoạn việc di chuyển quân, phá hủy các vị trí cố định và giúp mở hành lang cho lực lượng mặt đất, nhưng tự nó không bảo đảm rằng lãnh thổ có thể được giữ vững. Al-Bukhaiti cũng tuyên bố rằng các cuộc tấn công bằng tên lửa và UAV của Yemen đã gây sức ép lên các căn cứ không quân và cơ sở quân sự khác của Ả Rập Xê Út, qua đó làm phức tạp việc duy trì các hoạt động trên không. Tác động chính xác của những cuộc tấn công này cần được xác nhận độc lập.

Điều đó đưa chúng ta trở lại nghịch lý trung tâm của cuộc xung đột. Câu hỏi không phải là liệu Ả Rập Xê Út có hỏa lực thông thường vượt trội hay không. Điều đó là hiển nhiên. Câu hỏi là: **hỏa lực đó có thể được chuyển hóa thành quyền kiểm soát chính trị và lãnh thổ bền vững hay không?** Lịch sử cuộc chiến từ năm 2015 đã nhiều lần cho thấy việc chuyển hóa ấy khó khăn đến mức nào.

Bài học của chiến tranh bất đối xứng

Yemen một lần nữa cho thấy ưu thế quân sự và chiến thắng chính trị là hai điều khác nhau. Một lực lượng vượt trội về công nghệ có thể gây tổn thất rất lớn cho đối phương mà vẫn không thể áp đặt kết quả chính trị mong muốn. Đối với Ansar Allah, thời gian và chi phí cũng vận hành khác với một quân đội thông thường giàu có phải duy trì máy bay, hậu cần, phòng không và các loại vũ khí chính xác đắt tiền.

Một thay đổi chiến thuật đặc biệt dễ nhận thấy là việc sử dụng ngày càng nhiều **máy bay không người lái FPV**. Những hệ thống tương đối rẻ, bay thấp này có thể được điều khiển với độ chính xác cao nhằm vào xe cộ, vị trí chiến đấu và các nhóm binh sĩ nhỏ. Trong cuộc phỏng vấn, Al-Bukhaiti cho rằng nhiều năm bị phong tỏa và chiến

tranh đã buộc các lực lượng Yemen phải thích nghi, tiến hành kỹ thuật đảo ngược và phát triển mạnh hơn năng lực sản xuất trong nước. Ông cũng thừa nhận rõ vai trò của kiến thức kỹ thuật từ Iran. Điều này gợi ra một mô hình tinh tế hơn so với lựa chọn đơn giản giữa tự chủ hoàn toàn và sự điều khiển từ bên ngoài: tri thức nước ngoài có thể kết hợp với thích nghi tại chỗ, sản xuất nội địa và kinh nghiệm chiến trường.

Sự bất đối xứng kinh tế vẫn mang tính quyết định. Ngay cả khi phần lớn UAV hoặc tên lửa giá rẻ bị đánh chặn, bên phòng thủ có thể phải sử dụng những hệ thống đắt hơn nhiều. Bên tấn công không cần mọi vũ khí đều xuyên qua được hệ thống phòng thủ. Chỉ một vài đòn đánh thành công vào nhà máy lọc dầu, sân bay, radar hoặc cơ sở năng lượng cũng có thể gây ra chi phí vượt xa giá của vũ khí được sử dụng.

Ả Rập Xê Út

Điều đó đưa chúng ta đến một thay đổi cơ

bản thứ hai. Cuộc chiến không còn giới hạn trong lãnh thổ Yemen. **Ansar Allah** đã nhiều lần chứng minh khả năng đe dọa các mục tiêu nằm sâu trong lãnh thổ Ả Rập Xê Út bằng tên lửa và UAV. Trong cuộc phỏng vấn mới, Al-Bukhaiti tuyên bố rằng trong đợt leo thang mới nhất, các lực lượng Yemen đã tấn công các căn cứ không quân của Ả Rập Xê Út cũng như các cơ sở liên quan đến Aramco. Các mục tiêu chính xác, thiệt hại và tác động hoạt động mà ông mô tả chưa phải tất cả đều được xác nhận độc lập, nhưng khả năng tấn công tầm xa nói chung đã được lịch sử của cuộc xung đột chứng minh rõ ràng.

Al-Bukhaiti cũng nhắc lại cảnh báo rằng không phận Ả Rập Xê Út có thể bị coi là một **khu vực tác chiến**, đồng thời đề cập đến ngoại lệ dành cho khu vực Mecca và Medina. Một tuyên bố như vậy không nên bị nhầm lẫn với việc thực sự kiểm soát không phận Ả Rập Xê Út. Ý nghĩa của nó chủ yếu nằm ở tín hiệu rủi ro gửi đến các hãng hàng không, công ty bảo hiểm, nhà đầu tư và doanh nghiệp logistics.

Một nền kinh tế hiện đại phụ thuộc vào khả năng dự đoán. Ngay cả xác suất hạn chế về các cuộc tấn công bằng tên lửa hoặc UAV cũng có thể ảnh hưởng đến các quyết định thương mại. Vì vậy chiến lược không nhất thiết phải nhằm phá hủy nền kinh tế Ả

Rập Xê Út. Nó có thể chỉ nhằm liên tục làm tăng **chi phí của sự bất định**, đặc biệt nếu leo thang quân sự bắt đầu ảnh hưởng đến sân bay, cơ sở năng lượng hoặc nhận thức về an toàn hàng không.

Dân thường một lần nữa ở trong làn đạn

Cuộc phỏng vấn mới cũng đưa khía cạnh dân sự của đợt leo thang trở lại trung tâm chú ý. Al-Bukhaiti mô tả các cuộc không kích của Ả Rập Xê Út vào hoặc gần cơ sở hạ tầng dân sự tại Sanaa, trong đó có một bệnh viện phụ sản và nhi khoa, cũng như các cuộc tấn công vào một khu chợ, cầu và nhà ở. Ông còn kể về một vụ việc mà theo lời ông, các thành viên của một gia đình đã thiệt mạng trong khi một trẻ em bị thương sống sót. Đây là những cáo buộc nghiêm trọng, nhưng cuộc phỏng vấn trình bày các sự kiện từ một quan điểm rõ ràng có thiện cảm với Ansar Allah và những vụ việc cụ thể này cần được kiểm chứng độc lập trước khi có thể trình bày như những sự kiện đã được xác lập.

Mối lo ngại rộng hơn không phải là điều mới. Kể từ khi liên minh do Ả Rập Xê Út dẫn đầu can thiệp năm 2015, việc bảo vệ dân thường đã là một trong những vấn đề trung tâm của cuộc chiến Yemen. Thiệt hại đối với nhà ở, bệnh viện, đường sá và các cơ sở hạ tầng khác, kết hợp với gián đoạn kinh tế và những hạn chế đối với hàng hóa thiết yếu, đã nhiều lần làm trầm trọng thêm nạn đói, bệnh tật và tình trạng di dời. Những cuộc tấn công mới vào các khu vực đông dân vì thế có nguy cơ đưa Yemen trở lại một trong những mô hình tàn phá nhất của các giai đoạn đầu cuộc chiến.

Marib: nơi dầu mỏ và quyền lực chính trị gặp nhau

Sau Taiz, một cái tên quan trọng thứ hai xuất hiện trong phân tích của Escobar:

Marib. Tỉnh này có ý nghĩa kinh tế đặc biệt nhờ trữ lượng dầu khí và cơ sở hạ tầng năng lượng. Đó là lý do tại sao kiểm soát Marib không chỉ quan trọng về mặt quân sự. Một cấu trúc quyền lực Yemen trong tương lai cần nguồn thu. Một phong trào có thể kiểm soát các thành phố và núi non, nhưng nếu không có quyền tiếp cận năng lượng, thuế, cảng biển và tuyến thương mại, vẫn rất khó để tổ chức một nhà nước bền vững. Do đó, Escobar lập luận rằng sự kết hợp có thể có của quyền kiểm soát Sanaa, Taiz và Marib sẽ thay đổi cơ bản cán cân quyền lực.

Ansar Allah khi đó sẽ không còn có thể được mô tả đơn giản như một phong trào nổi dậy. Phong trào sẽ ngày càng có các đặc điểm của một nhà nước trên thực tế. Ở các vùng phía bắc Yemen, quá trình đó thực tế đã có thể thấy từ lâu. Ansar Allah quản lý các thể chế chính phủ, thu thuế, dịch vụ an ninh và cấu trúc quân sự. Đồng thời, người ta không nên lãng mạn hóa các vấn đề nội bộ của phong trào. Chính quyền của nó cũng bị cáo buộc đàn áp, hành động độc đoán và kiểm soát ý thức hệ. Một phân

tích gần đây của *Le Monde* chỉ ra cả sự phát triển quân sự đáng chú ý của phong trào lẫn các thực hành quản trị độc đoán và những điểm yếu nội bộ của nó. Sự phân biệt đó rất quan trọng. Thành công quân sự không tự động có nghĩa là tính chính danh chính trị.

Bắc và Nam

Ngay cả khi Ansar Allah chinh phục hoàn

toàn Taiz và Marib, một vấn đề cơ bản vẫn còn: **Nam Yemen**. Suy cho cùng, Yemen không phải lúc nào cũng là một quốc gia. Cho đến năm 1990, Bắc Yemen và Nam Yemen tồn tại như những thực thể chính trị riêng biệt. Việc thống nhất đã không chấm dứt những mâu thuẫn khu vực. Một cuộc nội chiến đã diễn ra vào năm 1994 và ngay cả ngày nay, các trào lưu ly khai mạnh mẽ vẫn tồn tại ở phía nam. Aden tạo thành trung tâm biểu tượng của họ. Chính phủ được quốc tế công nhận sử dụng thành phố làm thủ đô tạm thời, nhưng quyền lực của nó còn xa mới tuyệt đối.

Các lực lượng địa phương, phe ly khai miền nam, các bộ tộc, dân quân và các nhà tài trợ nước ngoài đều có lợi ích riêng. Các Tiểu vương quốc Ả Rập Thống nhất, ví dụ, đã hỗ trợ các đội hình miền nam quan trọng trong nhiều năm. Điều đó khiến bất kỳ dự đoán nào về "việc thống nhất Yemen" trở nên cực kỳ có vấn đề. Một chiến thắng trước một đối thủ quân sự không giải quyết được mâu thuẫn lịch sử Bắc-Nam. Tuy nhiên, Escobar nhìn thấy một cơ chế khác. Theo ông, một sự thay đổi quân sự áp đảo có thể khiến các bộ tộc và nhóm quyền lực địa phương thực dụng ký kết thỏa thuận với Ansar Allah. Không phải vì niềm tin ý thức hệ, mà vì sự sống còn trong một môi trường chính trị bộ tộc thường có nghĩa là thích nghi với cán cân quyền lực mới. Điều đó là có thể. Nhưng nó chắc chắn không phải là không thể tránh khỏi.

Iran: đồng minh, nhà tài trợ hay người chỉ đạo?

Trong hầu hết mọi mô tả của phương Tây về Ansar Allah, tính từ "**được Iran hậu thuẫn**" đều xuất hiện. Có những lý do chính đáng cho điều đó. Iran đã hỗ trợ phong trào về mặt chính trị và quân sự, và sự phát triển công nghệ của các năng lực tên lửa và máy bay không người lái của người Houthis không tách rời khỏi cơ sở hạ tầng quân sự rộng lớn hơn của Iran. Nhưng điều đó không kể toàn bộ câu chuyện. Ansar Allah

không phải là một tổ chức đơn giản được Iran tạo ra. Phong trào có nguồn gốc địa phương sâu xa. Nó ra đời từ hoàn cảnh chính trị và tôn giáo của miền bắc Yemen và đã tiến hành chiến tranh chống lại chính phủ Yemen trước khi mối quan hệ của nó với Tehran có được ý nghĩa chiến lược hiện tại.

Sự khác biệt rất quan trọng. Khi mọi hành động của Ansar Allah được giải thích như một mệnh lệnh trực tiếp từ Tehran, chương trình nghị sự Yemen của chính phong trào bị đánh giá thấp. Iran chắc chắn được hưởng lợi từ một phong trào Houthi mạnh. Nhìn từ Tehran, Yemen tạo thành một vị trí chiến lược đặc biệt có giá trị. Một mặt, áp lực có thể được tạo ra đối với Ả Rập Xê Út. Mặt khác, Bab al-Mandab nằm trong tầm với. Và xa hơn về phía bắc là Israel và cơ sở hạ tầng quân sự của Mỹ trong khu vực. Nhưng một đồng minh không cần phải là một con rối. Sự phân biệt đó thường bị mất trong các bản tin địa chính trị.

Từ Yemen đến Israel và Hoa Kỳ

Do đó, Escobar đặt cuộc chiến Yemen trong một khuôn khổ chiến lược lớn hơn nhiều. Đối với ông, Yemen chỉ là một mặt trận trong một cuộc đối đầu ngày càng liên kết giữa Iran, Israel và Hoa Kỳ. Đó cũng là nơi có nguy cơ leo thang lớn nhất. Một cuộc tấn công mới quy mô lớn của Mỹ hoặc Israel vào Iran khó có thể chỉ giới hạn trong lãnh thổ Iran. Iran có khả năng tấn công các căn cứ và cơ sở hạ tầng của Mỹ trong khu vực. Các đồng minh khu vực cũng có thể trở nên active. Eo biển Hormuz có thể bị áp lực. Và ở phía bên kia của Bán đảo Ả Rập là Bab al-Mandab. Như vậy, một tình huống địa lý cực kỳ dễ bị tổn thương xuất hiện. Hai trong số các hành lang năng lượng hàng hải quan trọng nhất thế giới nằm ở hai bên của cùng một bán đảo.

Hormuz ở phía đông. Bab al-Mandab ở phía tây. Ai có thể đồng thời gây áp lực lên cả hai hành lang không cần phải là một cường quốc thế giới để gây ra hậu quả khổng lồ cho nền kinh tế thế giới. Điều đó giải thích tại sao Washington không thể đối xử với các sự kiện ở Yemen như một cuộc xung đột dân sự biệt lập.

Pakistan và Thổ Nhĩ Kỳ thay đổi phương trình

Khả năng có sự can dự rộng hơn từ bên ngoài làm tăng thêm một tầng bất định mới. Cả phân tích trước đây lẫn cuộc phỏng vấn mới đều đề cập đến sự phối hợp quân sự chặt chẽ hơn giữa Ả Rập Xê Út, Pakistan và Thổ Nhĩ Kỳ. Al-Bukhaiti nói về một khuôn khổ phòng thủ chung và khả năng hỗ trợ quân sự cho Riyadh. Tuy nhiên, phạm vi chính xác của bất kỳ hoạt động triển khai, nhiệm vụ hay cam kết tác chiến nào cần được xác minh riêng và không thể suy ra chỉ từ cuộc phỏng vấn.

Hỗ trợ quân sự không tự động có nghĩa là các đơn vị bộ binh Thổ Nhĩ Kỳ hoặc Pakistan sẽ tiến vào Yemen. Sự hỗ trợ có thể mang nhiều hình thức: phòng không, tình báo, hậu cần, tác chiến điện tử, huấn luyện, bảo trì, tiếp tế hoặc bảo vệ các cơ sở của Ả Rập Xê Út. Đối với Pakistan, tham gia trực tiếp vào một cuộc chiến tấn công sẽ nhạy cảm về chính trị vì Islamabad duy trì các mối quan hệ quan trọng với cả Ả Rập Xê Út và Iran. Thổ Nhĩ Kỳ cũng tìm cách cân bằng nhiều lợi ích khu vực. Vì vậy câu hỏi quyết định không chỉ là **họ có** hỗ trợ Riyadh hay không, mà là **dưới hình thức nào và họ sẵn sàng đi xa đến đâu**.

Al-Bukhaiti cảnh báo rằng bất kỳ lực lượng mặt đất nước ngoài nào bước vào chiến trường Yemen cũng sẽ phải đối mặt với những nguy cơ bất đối xứng từng làm phức tạp các chiến dịch trước đây: địa hình khó khăn, lực lượng phân tán, UAV, tên lửa và một đối thủ bám rễ sâu trong môi trường địa phương. Đây là đánh giá của ông, không phải một dự đoán rằng việc triển khai như vậy nhất thiết sẽ xảy ra.

mất ổn định?

Ở đây chúng ta đến phần cấp tiến nhất

trong phân tích của Escobar. Ông gợi ý rằng một chiến thắng lớn của Yemen cuối cùng thậm chí có thể dẫn đến sự tan rã nội bộ của Ả Rập Xê Út. Đó là một dự đoán sâu rộng. Hiện tại không có bằng chứng thuyết phục rằng nhà nước Ả Rập Xê Út đang trên đà sụp đổ. Riyadh sở hữu dự trữ tài chính khổng lồ, dịch vụ an ninh rộng khắp, lực lượng vũ trang hiện đại và một bộ máy nhà nước trung ương có nguồn lực lớn hơn nhiều so với các chính phủ đã sụp đổ trong Mùa xuân Ả Rập.

Chế độ quân chủ Ả Rập Xê Út cũng có nhiều thập kỷ kinh nghiệm trong việc quản lý các mâu thuẫn khu vực, bộ tộc và chính trị. Tuy nhiên, câu hỏi cơ bản của Escobar thú vị hơn dự đoán của ông. Ả Rập Xê Út không phải là một quốc gia-dân tộc hiển nhiên về mặt lịch sử như Pháp hay Trung Quốc. Vương quốc hiện tại ra đời từ sự bành trướng quân sự và chính trị của Nhà Saud trên các vùng và khu vực bộ tộc khác nhau. Việc thống nhất vương quốc chỉ được chính thức hoàn thành vào năm 1932. Các bản sắc khu vực không biến mất vì điều đó. Escobar lập luận rằng một thất bại quân sự nặng nề, kết hợp với thiệt hại kinh tế và đấu tranh quyền lực nội bộ, có thể làm cho các đường đứt gãy cũ trở nên visible trở lại. Điều đó là có thể về mặt lý thuyết. Nhưng giữa "có thể" và "có khả năng" là một khoảng cách lớn.

Mohammed bin Salman và tính dễ bị tổn thương của quyền lực

Tuy nhiên, vẫn tồn tại một chiều kích khác. Dưới thời

Thái tử **Mohammed bin Salman**, quyền lực chính trị ở Ả Rập Xê Út đã trở nên tập trung mạnh mẽ. Điều đó có lợi thế. Các quyết định có thể được đưa ra nhanh chóng và các dự án kinh tế lớn có thể được thúc đẩy từ trung tâm. Nhưng tập trung hóa cũng có mặt trái. Khi thành công được gắn chặt với một nhà lãnh đạo, điều tương tự cũng đúng với thất bại. Một cuộc chiến kéo dài ngày càng đe dọa cơ sở hạ tầng của Ả Rập Xê Út do đó cuối cùng cũng có thể có hậu quả chính trị trong nội bộ giới tinh hoa. Escobar thậm chí dự đoán các cuộc xung đột cung điện có thể xảy ra. Nguyên tắc rộng hơn là có giá trị: chiến tranh không chỉ ảnh hưởng đến tiền tuyến. Chúng cũng thay đổi các mối quan hệ quyền lực nội bộ của các quốc gia tiến hành chúng.

Nghịch lý kinh tế của cuộc chiến

Hơn nữa, đối với Ả Rập Xê Út tồn tại một nghịch lý đặc biệt. Nhờ xuất khẩu năng lượng, nước này có nguồn lực để tài trợ cho một lực lượng vũ trang rất hiện đại. Nhưng chính cơ sở hạ tầng năng lượng đó đồng thời tạo thành một trong những điểm dễ bị tổn thương quan trọng nhất của nó.

- Mỏ dầu.
- Đường ống.

- Trạm nén.
- Nhà máy lọc dầu.
- Cảng xuất khẩu.
- Cảng biển.
- Nhà máy điện.
- Nhà máy khử muối.

Đây là những cơ sở hạ tầng lớn, cố định rất khó bảo vệ hoàn toàn. Ansar Allah không cần đánh bại quân đội Ả Rập Xê Út để gây thiệt hại kinh tế. Nó chỉ cần thỉnh thoảng xuyên qua hệ thống phòng không. Thế giới đã từng chứng kiến cách các cuộc tấn công vào các cơ sở dầu mỏ của Ả Rập Xê Út có thể có hậu quả quốc tế ngay lập tức. Trong đợt leo thang hiện tại, tính dễ bị tổn thương đó thậm chí còn lớn hơn vì cuộc chiến rộng lớn hơn ở Tây Á cũng đang gây áp lực lên các tuyến năng lượng khác. Reuters đưa tin vào ngày 5 tháng 10 rằng căng thẳng địa chính trị quanh Iran, Ả Rập Xê Út, Yemen, Hormuz và Bab al-Mandab một lần nữa tạo thành một yếu tố rủi ro quan trọng đối với thị trường dầu mỏ. Do đó, cuộc chiến ngay lập tức trở thành một vấn đề kinh tế toàn cầu.

Một cuộc chiến của vũ khí rẻ chống lại các hệ thống đắt tiền

Có một điều khác đang diễn ra. Cuộc chiến Yemen cho thấy công nghệ quân sự hiện đại đang thay đổi nhanh chóng như thế nào. Một thế hệ trước, một vũ khí tầm xa gần như tự động là một công cụ rất đắt tiền mà chỉ các quốc gia tiên tiến mới có thể sở hữu.

- Máy bay không người lái đã thay đổi cơ bản mô hình đó.
- Các thiết bị không người lái tương đối rẻ có thể di chuyển hàng trăm km.
- Công nghệ tên lửa cũng đang lan rộng.
- Điện tử thương mại có thể được điều chỉnh cho các ứng dụng quân sự.
- Hình ảnh vệ tinh ngày càng dễ tiếp cận.
- Công nghệ định vị đã trở nên rẻ hơn.
- Do đó, một vấn đề kinh tế cơ bản xuất hiện đối với các lực lượng vũ trang truyền thống.
- Một tên lửa phòng thủ trị giá hàng trăm nghìn hoặc thậm chí hàng triệu đô la có thể được triển khai chống lại một máy bay không người lái tấn công chỉ có giá một phần nhỏ của số đó.
- Hơn nữa, kẻ tấn công không cần phải thành công mọi lúc.
- Người phòng thủ thì có.
- Một lần đánh chặn thất bại có thể là đủ.
- Do đó, Yemen cũng là một phòng thí nghiệm cho chiến tranh thế kỷ 21.

Hoa Kỳ: hùng mạnh nhưng bị thách thức ở mọi nơi cùng một lúc

Cuối cùng, Escobar kết nối sự phát triển này với một chủ đề lớn hơn nhiều: vị thế của Hoa Kỳ. Theo ông, Washington đồng thời đối mặt với ba thách thức chiến lược lớn: **Nga, Trung Quốc và Iran**. Kết luận của ông là ngay cả Hoa Kỳ cũng không có đủ nguồn lực để tiến hành các cuộc đối đầu quy mô lớn kéo dài trên tất cả các mặt trận cùng một lúc. Điều đó có thể được tranh luận. Hoa Kỳ tiếp tục sở hữu cơ sở hạ tầng quân sự toàn cầu vô song, hàng trăm cơ sở ở nước ngoài, năng lực công nghệ khổng lồ, sức mạnh tài chính và một mạng lưới đồng minh rộng khắp. Nhưng nguồn lực không bao giờ là vô hạn.

- Một tên lửa Patriot được sử dụng ở Trung Đông không thể đồng thời được triển khai ở nơi khác.
- Một tàu sân bay không thể ở hai nơi cùng một lúc.
- Kho đạn dược phải được bổ sung.
- Phi công, kỹ thuật viên và tàu thuyền cần được bảo trì.
- Và cuối cùng, các cuộc chiến phải được tài trợ về mặt chính trị.
- Điều đó khiến ngay cả các cuộc xung đột khu vực tương đối nhỏ cũng trở nên có liên quan về mặt chiến lược khi chúng tích tụ.

Yemen như một triệu chứng của trật tự thế giới đang thay đổi

Do đó, chúng ta đến với ý nghĩa sâu xa hơn của cuộc xung đột.

- Yemen không phải là một cường quốc về mặt quân sự.
- Về mặt kinh tế cũng vậy.
- Nhưng đất nước này chứng minh cách các mối quan hệ quyền lực quốc tế đang thay đổi.
- Thứ bậc cổ điển trong đó các quốc gia giàu có thể gần như tự động thống trị về mặt quân sự các quốc gia nghèo đang ngày càng trở nên ít hiển nhiên hơn.
- Công nghệ đang lan rộng.
- Vũ khí chính xác rẻ đang thay đổi chiến trường.
- Máy bay không người lái đang thu hẹp khoảng cách công nghệ.
- Và địa lý vẫn quan trọng như mọi khi.
- Một phong trào có thể đe dọa Bab al-Mandab do đó sở hữu ảnh hưởng địa chính trị lớn hơn nhiều so với quy mô kinh tế của nó gợi ý.
- Đó có lẽ là lý do quan trọng nhất khiến cuộc chiến ở Yemen một lần nữa có được ý nghĩa toàn cầu.

Nhưng người dân Yemen phải trả giá

Trong tất cả các phân tích địa chính trị, một thực tế có nguy cơ biến mất khỏi tầm nhìn: người dân Yemen.

- Đối với hàng triệu người Yemen, Bab al-Mandab không phải là một hành lang chiến lược trừu tượng.
- Taiz không phải là một quân cờ trên bàn cờ địa chính trị.
- Marib không phải là một mỏ dầu trên bản đồ.
- Đây là những nơi con người sinh sống.
- Cuộc chiến từ năm 2014 đã cướp đi hàng trăm nghìn sinh mạng, trực tiếp do bạo lực hoặc gián tiếp do đói kém, bệnh tật và sự sụp đổ của các dịch vụ cơ bản.
- Đợt leo thang hiện tại một lần nữa gây ra các dòng người tị nạn lớn. Reuters đưa tin vào ngày 5 tháng 10 rằng ít nhất **184.000 người** đã phải di dời do giao tranh tái diễn.
- Con số đó có nguy cơ tăng thêm khi cuộc chiến giành các thành phố lớn gia tăng.
- Một trận chiến giành Taiz hoặc Sanaa sẽ không thể so sánh với một cuộc giao tranh giành một vị trí quân sự hẻo lánh.
- Nó sẽ diễn ra giữa các dân cư dân sự lớn.
- Đó là lý do tại sao điều quan trọng là không lãng mạn hóa các dự đoán quân sự.
- Ngay cả một "chiến thắng" cũng có thể có nghĩa là một thảm họa nhân đạo.

Kịch bản lớn của Escobar

Khi cuối cùng chúng ta quay trở lại phân tích của Pepe Escobar, hai điều phải được tách biệt. Các **quan sát thực tế** của ông và các **dự đoán** của ông. Rằng Ansar Allah đã phát triển thành một tác nhân quân sự khu vực đặc biệt quan trọng là khó phủ nhận. Rằng phong trào có thể đe dọa cơ sở hạ tầng của Ả Rập Xê Út cũng đã được chứng minh. Rằng Bab al-Mandab có ý nghĩa chiến lược to lớn là điều không thể tranh cãi. Rằng Ả Rập Xê Út, sau hơn mười năm chiến tranh, đã không thể loại bỏ Ansar Allah cũng là điều rõ ràng. Nhưng từ đó không tự động suy ra kết luận cấp tiến hơn nhiều của Escobar rằng Ả Rập Xê Út cuối cùng sẽ tan rã hoặc rằng Yemen có thể thống trị về mặt chính trị Bán đảo Ả Rập. Đó vẫn là suy đoán. Tuy nhiên, kịch bản của ông thú vị về mặt trí tuệ vì nó đảo ngược phân tích thông thường. Thông thường câu hỏi được đặt ra là: **Ả Rập Xê Út có thể đánh bại Yemen không?** Escobar đặt một câu hỏi hoàn toàn khác: **điều gì xảy ra khi Yemen cuối cùng bắt đầu thay đổi Ả Rập Xê Út?** Đó có lẽ là câu hỏi khiêu khích nhất nhưng đồng thời thú vị nhất trong toàn bộ cuộc trò chuyện.

Nguồn mới: Hussein Al-Bukhaiti

Bản cập nhật này cũng dựa trên cuộc phỏng vấn [Hussein Al-Bukhaiti: Nothing Is Quiet on the Yemeni Front — Saudi Push, Turkey & Pakistan Enter](#). Al-Bukhaiti trình bày một quan điểm có thiện cảm với Ansar Allah và trực tiếp bác bỏ một số tường thuật ban đầu về cuộc tấn công mới nhất được Ả Rập Xê Út hậu thuẫn. Lời kể của ông hữu ích để hiểu cách cuộc xung đột được nhìn nhận từ phía gần với Ansar Allah, nhưng các chi tiết tác chiến về quyền kiểm soát lãnh thổ, thương vong, không kích, các cuộc tấn công vào cơ sở của Ả Rập Xê Út và các vụ việc liên quan đến dân thường phải được xem là những tuyên bố cho đến khi được kiểm chứng độc lập. Sự khác biệt rõ rệt giữa lời kể của ông và các báo cáo từ phía được Riyadh hậu thuẫn tự nó cũng có ý nghĩa: chiến tranh thông tin đã trở thành một phần không thể tách rời của cuộc đấu tranh quân sự.

Cuộc chiến giành Yemen không còn chỉ là về Yemen

Vào đầu tháng 10 năm 2026, kết quả của đợt giao tranh mới vẫn không thể dự đoán. Ansar Allah được cho là đã đạt được những bước tiến quan trọng quanh Taiz, trong khi các lực lượng được Ả Rập Xê Út hậu thuẫn phát động một cuộc phản công lớn hướng về bờ Biển Đỏ. Những báo cáo ban đầu mô tả chiến dịch này như một cuộc tái chiếm đáng kể lãnh thổ quanh Bab al-Mandab, nhưng lời kể sau đó của Al-Bukhaiti bác bỏ việc đã xảy ra một bước đột phá bền vững và mô tả một đợt tiến quân hạn chế sau đó bị đẩy lùi. Những tường thuật cạnh tranh này nhấn mạnh mức độ bất định của bức tranh chiến trường.

- Ả Rập Xê Út đã tăng cường đáng kể chiến dịch không kích của mình.

- Sự phối hợp ngày càng chặt chẽ của Ả Rập Xê Út với Pakistan và Thổ Nhĩ Kỳ hiện là một phần của phương trình chiến lược, mặc dù phạm vi tác chiến chính xác của sự hỗ trợ này cần được xác nhận riêng.
- Trong khi đó, Ansar Allah tuyên bố đã tấn công cơ sở hạ tầng quân sự và năng lượng của Ả Rập Xê Út và đã đưa ra các cảnh báo liên quan đến không phận Ả Rập Xê Út.
- Đằng sau đó là Iran.
- Đằng sau đó là cuộc đối đầu với Hoa Kỳ và Israel.
- Và đằng sau cuộc đối đầu khu vực đó, cuộc đấu tranh quyền lực quốc tế thậm chí còn lớn hơn đang hình thành, trong đó Washington, Bắc Kinh và Moscow đang cố gắng duy trì hoặc mở rộng vị thế của mình.
- Yemen nằm chính xác tại giao điểm của những đường đứt gãy khác nhau đó.

Cổng Nước Mắt

- Bab al-Mandab không được gọi là **Cổng Nước Mắt** mà không có lý do.
- Trong nhiều thế kỷ, các thương nhân, quân đội và đế chế đã đi qua lối đi hẹp này.
- Ngày nay, các tàu container và tàu chở dầu đi qua đây.
- Nhưng ý nghĩa cơ bản của địa lý không thay đổi.
- Ai có thể đe dọa hành lang này có thể gây áp lực lên các cường quốc có nền kinh tế lớn hơn hàng trăm lần.
- Đó cuối cùng là nghịch lý của Yemen.
- Một trong những quốc gia nghèo nhất Trung Đông nằm trên một trong những mảnh địa lý quý giá nhất thế giới.
- Ả Rập Xê Út có thể triển khai một trăm máy bay chiến đấu.
- Hoa Kỳ có thể cung cấp tình báo.
- Pakistan và Thổ Nhĩ Kỳ có thể hỗ trợ quân sự cho Riyadh.
- Ansar Allah có thể triển khai tên lửa và máy bay không người lái.
- Nhưng không ai trong số các tác nhân đó có thể thay đổi địa lý.
- Biển Đỏ vẫn ở nguyên vị trí của nó.
- Kênh đào Suez vẫn phụ thuộc vào lối vào phía nam.
- Bab al-Mandab vẫn là cổng.
- Và Yemen vẫn nằm ở cổng đó.

Đó là lý do tại sao những gì đang xảy ra ngày nay quanh Taiz, Marib, Aden và Bab al-Mandab không phải là một chú thích trong lịch sử Trung Đông. Đó là một cuộc đối đầu về việc ai sẽ có thể ảnh hưởng đến các tuyến thương mại, hành lang năng lượng và trật tự chính trị của một trong những khu vực có tầm quan trọng chiến lược nhất thế giới trong những năm tới. Liệu dự đoán cấp tiến nhất của Pepe Escobar có bao giờ trở thành hiện thực — một chiến thắng của Yemen cuối cùng

thậm chí ảnh hưởng đến cấu trúc nội bộ của Ả Rập Xê Út — chúng ta không biết. Bằng chứng cho điều đó hiện đang thiếu.

Nhưng một kết luận khó tranh cãi hơn nhiều: Khi Ả Rập Xê Út bắt đầu can thiệp quân sự vào tháng 3 năm 2015, người ta kỳ vọng rằng ưu thế công nghệ và tài chính khổng lồ của nước này có thể phá vỡ cuộc nổi dậy của người Houthi tương đối nhanh chóng.

- Hơn mười năm sau, Ansar Allah vẫn ở Sanaa.
- Phong trào sở hữu nhiều năng lực quân sự hơn so với khi đó.
- Nó có thể đe dọa trực tiếp Ả Rập Xê Út.
- Nó có thể gây áp lực lên vận tải biển quốc tế.
- Và các động thái quân sự của nó có thể ảnh hưởng đến giá dầu, các tuyến hàng không và các tính toán chiến lược của các cường quốc khu vực và toàn cầu.

Điều đó tự nó đã là một sự thay đổi lịch sử. Do đó, câu hỏi không còn chỉ là ai sẽ thắng trong cuộc chiến giành Yemen. Câu hỏi quan trọng hơn là: **bao nhiêu phần của Trung Đông sẽ thay đổi trước khi cuộc chiến đó cuối cùng kết thúc?**

Danh sách nguồn với URL

- **Institute for the Study of War (ISW) - Iran Update, tháng 10 năm 2026:** Phân tích chi tiết về cuộc tiến công của người Houthi quanh Taiz và các hàm ý chiến lược của việc bao vây.
URL: <https://understandingwar.org/research/middle-east/iran-update-october-3-2026/>
- **Courthouse News Service - Chiến dịch không kích của liên minh do Ả Rập Xê Út lãnh đạo:** Xác nhận việc triển khai 100 máy bay chiến đấu và cuộc tấn công vào hàng trăm mục tiêu trong chiến dịch "Dawn of Yemen".
URL: <https://www.courthousenews.com/articles/a-saudi-led-coalition-says-its-fighter-jets-are-bombing-yemens-iran-backed-houthi-rebels>
- **Tổ chức Di cư Quốc tế (IOM) / Tin tức Liên Hợp Quốc:** Báo cáo chính thức về cuộc khủng hoảng nhân đạo và việc di dời khoảng 184.000 người do giao tranh tái diễn.
URL: <https://www.somali-guardian.com/news/world/yemen-retakes-bab-el-mandeb-from-houthis/>
- **Regional Defense Analysis - Hiệp định Phòng thủ Tương hỗ Makkah:** Thông tin nền tảng về hiệp định phòng thủ ba bên giữa Ả Rập Xê Út, Thổ Nhĩ Kỳ và Pakistan và cuộc họp gần đây của các tham mưu trưởng tại Riyadh.
URL: <https://www.courthousenews.com/saudi-arabia-turkey-and-pakistan-sign-defense-pact-amid-regional-war/>

- **Pepe Escobar (Dialogue Works Substack):** Nguồn gốc ban đầu của phân tích về sự thay đổi chiến lược và tuyên bố không phận Ả Rập Xê Út là không an toàn.
URL: <https://dialogueworks.substack.com/p/pepe-escobar-breaking-yemen-declares-312>
- **Hussein Al-Bukhaiti - phỏng vấn về đợt leo thang mới ở Yemen:** Nguồn được sử dụng cho bản cập nhật về cuộc phản công quanh Bab al-Mandab, UAV FPV, các cuộc tấn công được cho là nhằm vào cơ sở quân sự và năng lượng của Ả Rập Xê Út, cơ sở hạ tầng dân sự và khả năng can dự của Thổ Nhĩ Kỳ và Pakistan. Những tuyên bố từ cuộc phỏng vấn được quy rõ cho nguồn khi chưa có xác nhận độc lập.
URL: <https://youtu.be/WwScC3h7iW4>

<https://youtu.be/TSKT4452mA8>